

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6, а согласно со член 20 став 2 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.110/21), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

О Д Л У К А **за задолжителната резерва**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука, Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги регулира пресметувањето и одржувањето на задолжителната резерва на банките и филијалите на странските банки (во понатамошниот текст: банките) и штедилниците коишто имаат дозвола за основање и работење издадена од Народната банка.

II. ОСНОВА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

2. Основата за пресметување на задолжителната резерва (во понатамошниот текст: Основа за задолжителната резерва) ја сочинуваат обврските на банките во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута (прилог бр. 1 и прилог бр. 2, коишто се составен дел на оваа одлука) и обврските на штедилниците во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула (прилог бр. 1), и тоа:

- депозитите и примените кредити;
- издадените должнички хартии од вредност од страна на банките и штедилниците;
- останати обврски.

Во основата за задолжителната резерва не влегуваат:

- обврските кон банките и штедилниците;
- обврските кон Народната банка;
- обврските врз основа на субординирани и хибридни инструменти коишто, согласно со Методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот пропишана од страна на Народната банка, се дел од дополнителниот капитал на банката, односно штедилницата.

3. Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од точка 2 став 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата врз основа на новоодобрени кредити на правните лица наменети за финансирање на проекти за изградба на нови објекти или за зголемување на инсталираната моќност на постојните објекти за домашно производство на електрична енергија од обновливи извори.

Под кредити на правните лица, во смисла на точка 3 став 1 од оваа одлука, се подразбираат кредитите одобрени на правните лица коишто, на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува, кај банката се класифицирани во категоријата на ризик „А“ или „Б“, согласно со Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик.

Под новоодобрени кредити на правните лица, во смисла на точка 3 став 1 од оваа одлука, се подразбираат одобрените и исплатените кредити по 1 октомври 2022 година заклучно со 31 декември 2024 година, коишто сè уште имаат состојба на последниот ден од календарскиот месец за којшто се известува и коишто ги исполнуваат следниве критериуми:

- поседување одобренија и комплетна документација за намената на проектот, согласно со прописите и правилата на Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија, Законот за енергетика и други закони и прописи;
- оригиналниот рок до достасувањето на кредитот да изнесува најмалку две години.

4. Банките и штедилниците се должни да ја известат Народната банка за состојбите на обврските коишто ја сочинуваат основата за задолжителната резерва, за секој ден од календарскиот месец, најдоцна во рок од 15 (петнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува.

Банките се должни да ја известат Народната банка и за состојбите на побарувањата од точка 3, став 1 од оваа одлука на последниот ден од календарскиот месец за којшто се известува, најдоцна во рок од 15 (петнаесет) календарски дена по завршување на календарскиот месец за којшто се известува.

Обврските во странска валута за секој ден од календарскиот месец и побарувањата во странска валута од точка 3 став 1 на последниот ден од календарскиот месец се изразуваат во денари, со примена на средниот курс на Народната банка, којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Банките го вршат известувањето од ставовите 1 и 2 на оваа точка преку електронскиот систем на Народната банка за задолжителната резерва (во понатамошниот текст: електронскиот систем). Начинот на користење на електронскиот систем е опишан во Техничките инструкции за работа со електронскиот систем на Народната банка за задолжителната резерва.

Штедилниците го доставуваат известувањето од став 1 на оваа точка по пошта, на образец, согласно со прилогот бр. 3 којшто е составен дел на оваа одлука.

5. Основата за задолжителната резерва на банките и штедилниците за одреден период на одржување се пресметува како просек од обврските за секој ден од календарскиот месец кој што му претходи два месеци на календарскиот месец во којшто започнува периодот на одржување на задолжителната резерва . Основата од обврските во странска валута на банките се изразува и во евра, со примена на средниот курс на Народната банка којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Основата за задолжителната резерва на банките пресметана од обврските во домашна валута на којашто се применува стапката на задолжителна резерва од точка 6 став 1 алинеја 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата од точка 3 став 1.

III. СТАПКА НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

6. Стапката на задолжителната резерва за банките изнесува:
- 5% за обврските во домашна валута;
  - 50% за обврските во домашна валута со валутна клаузула;
  - 19% за обврските во странска валута.

По исклучок на став 1 алинеја 3 од оваа точка, стапката на задолжителната резерва изнесува 13% за обврските кон нерезиденти - финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година.

По исклучок на став 1 и 2 од оваа точка, стапката на задолжителната резерва изнесува 0% за:

- обврските кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една година;
- обврските кон физички лица во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута, со договорна рочност над две години;
- обврските врз основа на репо-трансакции во домашна валута;
- обврските врз основа на издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години, во висина на номиналната вредност;
- обврските кон нерезиденти - финансиски друштва во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута, со договорна рочност над една година и обврските кон нерезиденти во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута, со договорна рочност над две години.

На депозитите коишто спаѓаат во обврските од став 3 алинеја 1 и 2 од оваа точка, се применува стапката на задолжителна резерва од 0%, доколку согласно со договорните услови:

- не постои можност за предвременно повлекување на депозитот од страна на физичкото лице пред истекот на договорниот рок на орочување; или
- е предвидено предвременно повлекување на депозитот пред истекот на договорниот рок на орочување со раскинување на договорот во целост и пресметување камата со примена на каматна стапка којашто не е повисока од 1/4 од важечката каматна стапка на депозитот, за периодот од датумот на орочување/преорочување до датумот на повлекување на депозитот.

7. Стапката на задолжителната резерва за штедилниците изнесува 2,5%.

IV. ПРЕСМЕТКА НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

8. Задолжителната резерва на банките во денари се пресметува како збир од:
- износот добиен со примена на стапките од точка 6 став 1 алинеја 1 и став 3 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута;
  - износот добиен со примена на стапките од точка 6 став 1 алинеја 2 и став 3 алинеи 2 и 5 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута со валутна клаузула; и
  - 23% од износот добиен со примена на стапките од точка 6 став 1 алинеја 3, став 2 и став 3 алинеи 2 и 5 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута.

9. Задолжителната резерва на банките во странска валута изнесува 77% од износот добиен со примена на стапките од точка 6 став 1 алинеја 3, став 2 и став 3 алинеи 2 и 5 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута.

10. Банката ја потврдува пресметаната задолжителна резерва преку електронскиот систем во рок од 18 (осумнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува и којшто ја сочинува основата за пресметување на периодот на одржувањето на задолжителната резерва. Доколку банката не ја потврди пресметката во предвидениот рок, задолжителната резерва утврдена за тој период на одржување е конечна.

11. Задолжителната резерва на штедилниците се пресметува со примена на стапката од точка 7 од оваа одлука на основата за задолжителна резерва. Штедилницата ја потврдува пресметаната задолжителна резерва по пошта, во рок од 18 (осумнаесет) календарски дена по завршувањето на календарскиот месец за којшто се известува и којшто ја сочинува основата за пресметување на периодот на одржувањето на задолжителната резерва.

V. ОДРЖУВАЊЕ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

12. Банката ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку просечната дневна состојба од средствата на сметката на банката кај Народната банка и средствата на банката на сметката за резервен гарантен фонд на Клириншка куќа Клириншки интербанкарски системи АД Скопје за периодот на одржување е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, согласно со точка 8 од оваа одлука.

На дневна основа, банката може целосно да го користи делот од задолжителната резерва во денари што се исполнува преку сметката на банката кај Народната банка.

13. Банката ја исполнува задолжителната резерва во евра доколку:

- дневната состојба на издвоените средства на банката на девизна сметка на Народната банка во странство е најмалку еднаква на 90% од пресметаната задолжителна резерва во евра, согласно со точка 9 од оваа одлука и
- просечната дневна состојба на издвоените средства на банката на девизната сметка во евра во МИПС за периодот на одржување е најмалку еднаква на 10% од пресметаната задолжителна резерва во евра, согласно со точка 9 од оваа одлука.

14. Штедилницата ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку дневната состојба на издвоените средства на штедилницата на посебната сметка за задолжителната резерва во Народната банка е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, согласно со точка 11 од оваа одлука.

15. Народната банка ги утврдува периодите на одржувањето на задолжителната резерва во денари и во евра, за банките и штедилниците, во индикативен календар на периоди на одржување на задолжителната резерва за тековната година.

Календарот се објавува пред почетокот на тековната година на интернет-страницата на Народната банка.

Народната банка може да направи измена на индикативниот календар. Променетиот индикативен календар на периодите на одржувањето на задолжителната резерва се објавува на интернет-страницата на Народната банка пред почетокот на периодот на одржувањето на којшто се однесува измената.

16. Народната банка не утврдува надомест на задолжителната резерва во денари.

На задолжителната резерва во евра се утврдува надомест по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на

Европската централна банка, којашто важела на последниот ден од периодот на одржување. Доколку просечната дневна состојба на издвоените средства на банката согласно со точка 13 од оваа одлука е повисока од потврдената задолжителна резерва во евра за целиот период на одржување, на вишокот издвоени средства се утврдува надомест по стапка еднаква на пониската стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка, којашто важела на последниот ден од периодот на одржувањето, намалена за 0,15 процентни поени.

Доколку утврдените стапки од ставот 2 од оваа точка се негативни, банките се должни да платат надомест на Народната банка.

Надоместот се пресметува со примена на следнава формула:

$$N = \frac{ZR (VZR) \cdot n \cdot d}{100 \cdot 360}$$

каде што:

N - надомест на задолжителната резерва во евра за периодот на одржување;

ZR - износ на исполнетата задолжителна резерва во евра;

VZR – просечен дневен вишок на задолжителна резерва во евра;

n - стапка на надомест на годишно ниво;

d - број на денови во периодот на одржување.

Надоместот се пресметува во денари, според средниот курс на Народната банка на последниот ден од периодот на одржување. Надоместот се плаќа во денари во рок од осум дена по истекот на периодот на одржување.

17. Доколку Народната банка утврди дека задолжителната резерва на банката или штедилницата за одреден период на одржување е пониска од задолжителната резерва пресметана согласно со точките 8, 9 и 11 од оваа одлука, заради погрешни податоци за основата за задолжителна резерва и/или за побарувањата од точка 3 став 1, банката односно штедилницата е должна:

- да издвои дополнителни средства во денарска противвредност утврдени врз основа на разликата во издвоената задолжителна резерва, на посебна сметка на Народната банка во соодветно времетраење на периодот/ите на одржување во коишто е утврдена разлика. На барање на банка, времетраењето на одржување на дополнителни средства на посебната сметка може да се скрати, при што износот на средства се зголемува соодветно, и
- да плати надоместок пресметан на вкупниот износ на дополнителни средства за периодите на неисполнување, во висина на соодветната каматна стапка на благajничките записи во периодот/ите во коишто е утврдена разликата. Надоместокот се плаќа еднократно на првиот ден на издвојување на дополнителните средства.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

18. Народната банка пресметува и наплаќа законска казнена камата за неисполнување на задолжителната резерва од страна на банките и штедилниците:

- на неисполнетата просечна дневна состојба за целиот период на одржување на задолжителната резерва, согласно точка 12 став 1 и точка 13 став 1 алинеја 2 од оваа одлука;
- на неисполнетата состојба на крајот на денот, согласно точка 13 став 1 алинеја 1 и точка 14 од оваа одлука.

Банките и штедилниците се должни да ја платат законската казнена камата во рок од осум дена од денот на настанувањето на обврската.

Народната банка може да преземе и други мерки предвидени со закон, во случај на непочитување на одредбите од оваа одлука.

Одредбата од став 1 на оваа точка не се применува на случаите од точка 17 од оваа одлука.

VII. ЗАДОЛЖИТЕЛНА РЕЗЕРВА ПРИ СТАТУСНИ ПРОМЕНИ И ОДЗЕМАЊЕ ДОЗВОЛА НА БАНКА/ШТЕДИЛНИЦА

19. Народната банка може да исклучи банка/штедилница од одржувањето на задолжителната резерва од првиот ден на периодот на одржување, доколку на банката/штедилницата ѝ е одземена дозволата за основање и работење во текот на тој период.

20. Во случај на спојување односно присоединување на банки во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва се пренесува на новата банка, односно на банката којашто присоединува. Одржувањето на задолжителната резерва претставува збир на одржувањето на задолжителната резерва на банките коишто се спојуваат односно се присоединуваат.

21. Во случај на поделба на банка во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва се пренесува на новите банки. Секоја банка презема дел од задолжителната резерва што претставува соодветен сооднос од вкупната основа за задолжителната резерва на банката што е поделена. Истиот сооднос се применува и при одржувањето на задолжителната резерва.

22. Во случај на спојување на штедилници заради формирање банка, присоединување на штедилници кон банка или преобразба на штедилница во банка во текот на периодот на одржување, задолжителната резерва на штедилниците за тековниот период на одржување се пренесува во еднаков износ на новата банка, односно на банката којашто присоединува. Задолжителната резерва до крајот на тековниот период се исполнува на просечно ниво.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

23. Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од точка 2 став 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата од точка 3 став 1 од оваа одлука, заклучно со 30 ноември 2030 година.

24. Со денот на започнувањето со примена на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за задолжителна резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 177/21, 83/22, 153/22, 201/22 и 251/22).

25. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 22 март 2023 година со одржувањето на задолжителната резерва пресметана од обврските од јануари 2023 година.

Бр. 02-1364/4
16 јануари 2023 година
Скопје

Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Северна Македонија
д-р Анита Ангеловска-Бежоска

ПРИЛОГ бр. 1

Листа на обврски во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула:

	Обврски кон добавувачите и други обврски
2249	Добиени аванси во денари - добиени аванси за други намени
	Тековни сметки во денари
800	Нефинансиски друштва
801	Држава
802	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8053	Финансиски друштва - осигурителни друштва
8054	Финансиски друштва - пензиски фондови
8055	Финансиски друштва - други финансиски друштва
807	Домаќинства
808	Нерезиденти
809	Ограничени тековни сметки
	Депозити по видување во денари
810	Нефинансиски друштва
811	Држава
812	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8153	Финансиски друштва - осигурителни друштва
8154	Финансиски друштва - пензиски фондови
8155	Финансиски друштва - други финансиски друштва
817	Домаќинства
818	Нерезиденти
819	Ограничени депозити по видување
	Орочени депозити во денари
820	Нефинансиски друштва*
821	Држава*
822	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8253	Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8254	Финансиски друштва - пензиски фондови *
8255	Финансиски друштва - други финансиски друштва*
827	Домаќинства*
828	Нерезиденти*
	Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во денари и во денари со валутна клаузула
830	Издадени должнички хартии од вредност во денари
831	Издадени должнички хартии од вредност во денари со валутна клаузула
	Обврски врз основа на кредити во денари
840	Нефинансиски друштва*
841	Држава*
842	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8453	Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8454	Финансиски друштва - пензиски фондови*
8455	Финансиски друштва - други финансиски друштва*
848	Нерезиденти *

Орочени депозити и депозити по видување во денари со валутна клаузула

- 860 Нефинансиски друштва*
- 861 Држава*
- 862 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
- 8653 Финансиски друштва - осигурителни друштва*
- 8654 Финансиски друштва - пензиски фондови *
- 8655 Финансиски друштва - други финансиски друштва*
- 867 Домаќинства*
- 868 Нерезиденти*

Обврски врз основа на кредити во денари со валутна клаузула

- 870 Нефинансиски друштва*
- 871 Држава*
- 872 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
- 8753 Финансиски друштва - осигурителни друштва*
- 8754 Финансиски друштва - пензиски фондови *
- 8755 Финансиски друштва - други финансиски друштва*
- 878 Нерезиденти*

Финансиски лизинг во денари и во денари со валутна клаузула

- 880 Нефинансиски друштва
- 8853 Финансиски друштва - осигурителни друштва
- 8854 Финансиски друштва - пензиски фондови
- 8855 Финансиски друштва - други финансиски друштва
- 888 Нерезиденти
- 8890 Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - нефинансиски друштва
- 88953 Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - осигурителни друштва
- 88954 Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - пензиски фондови
- 88955 Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - други финансиски друштва
- 8898 Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

ПРИЛОГ бр. 2

Листа на обврски во странска валута:

Обврски кон добавувачите и други обврски

- 2250 Добиени аванси во странска валута - добиени аванси во странска валута од странски банки

2259 Добиени аванси во странска валута - останати добиени аванси во странска валута

Пресметани расходи, разграничени приходи и времени сметки

295 Други трансакциски сметки

Тековни сметки во странска валута

700 Нефинансиски друштва

701 Држава

702 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата

70511 Финансиски друштва - банки - лоро покриени акредитиви и гаранции во странска валута

70512 Финансиски друштва - банки - покретија врз основа на чекови и кредитни писма во странска валута

7053 Финансиски друштва - осигурителни друштва

7054 Финансиски друштва - пензиски фондови

7055 Финансиски друштва - други финансиски друштва

707 Домаќинства

708 Нерезиденти

709 Ограничени тековни сметки во странска валута

Специјални сметки во странска валута

712 Специјални сметки на правните субјекти во странска валута

719 Други средства на правните лица во странска валута

Депозити во странска валута

720 Нефинансиски друштва*

721 Држава*

722 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*

7253 Финансиски друштва - осигурителни друштва*

7254 Финансиски друштва - пензиски фондови*

7255 Финансиски друштва - други финансиски друштва*

727 Домаќинства*

728 Нерезиденти*

73 **Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во странска валута**

Обврски врз основа на кредити во странска валута

7401 Резиденти - држава*

74051 Резиденти - финансиски друштва - останати финансиски друштва*

7409 Резиденти - останати сектори*

748 Нерезиденти*

Финансиски лизинг во странска валута

780 Нефинансиски друштва

7853 Финансиски друштва - осигурителни друштва

7854 Финансиски друштва - пензиски фондови

7855 Финансиски друштва - други финансиски друштва

788 Нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

